

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka... — — — — 2.— Na štvrt' roka — — — — 1.— <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor: JÁN BARTOS, krajinový vyslanec Za vydavateľ'stvo zodpovedný: JÁN MOLNÁR, pápežský prílát</p>	<p>Redakcia a vydavateľ'stvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	--	---

Kto zapríčinil svetovú vojnu? — Kto je nepriateľom uzavretia pokoja?

Georg Lloyd, anglický minister, aby svetu v jemnom svetle predstavil Anglicko, farizejským pretvarovaním sa, pred anglickým parlamentom opätne vystúpil s tou otázkou, kto začal svetovú vojnu, kto je zodpovedný za tento krvavý zločin? Na túto jeho farizejskú otázku nepodvratnú odpoveď dostal minule pri pojednávaní pravoty pre vlastizradu pred súd postaveného Suchomlinova, niekdajšieho ruského ministra vojny.

Kerenski, terajší diktátor Ruska a predseda revolucionárnej dočasnej vlády, aby utlačil pohyby, ktorých cieľom je zpäťvedenia cárskej moci a reštaurovanie cárskej monarchie, pred súd dal postaviť bývalého ministra vojny Suchomlinova a mnohých z niekdajších radcov cára Mikuláša II. Ťažké porážky totiž ruského vojska a vnútorné nepokoje nebezpečím hrozia revolucionárnej dočasnej vláde, Kerenski teda za potrebné považoval ruskú verejnú mienku prajnejšie naladiť. Pri pojednávaní tejto petrohrskej pravoty dokázalo sa, jaká veľká korrupcia panovala v Rusku za panovania cára Mikuláša II., ako ľahkomyselne a nesvedomite pokračovali ruské úradné kruhy, keď sa jednalo o tých najvážnejších záležitostiach. Lež dokázalo sa tu ešte aj iné!

Pred súdom zodpovedať sa musí aj Januskiewicz, bývalý náčelník ruského generálneho štábu a ten pri výsluchu otvorene sa priznal, že minister vojny Suchomlinov a ruský minister

zahraničia Sasonov proti vôli a rozkazu cára nariadili všeobecnú mobilisáciu ruského vojska. Keď totiž čiastočná mobilisácia ruského vojska prevedená bola, nemecký cisár telegrafične zaviazal sa slovom statočnosti, že proti Rusku nevystúpi, keď cár nebude mobilisovať.

Cár Mikuláš II. v noci telefonom vyzval náčelníka generálneho štábu a rozkázal mu, aby hneď odvolal mobilisáciu. Náčelník generálneho štábu Januskiewicz aj to vyznal o sebe, že nevyplnil cárov rozkaz, lež ako mu radili minister vojny Suchomlinov a minister zahraničia Sasonov, že nariadil všeobecnú mobilisáciu ruského vojska.

Proti komu mobilisovalo Rusko? Proti Nemecku a proti Uhorsku a Rakúsku. Nemecko nemohlo sa dívať so založenými rukami na ruskú mobilisáciu, nemohlo nečinne čakať, kým sa Rusko úplne ku vojne pripraví, veď vtedy by hneď na počiatku vojny bolo utrpelo ťažkú porážku. V podobnom položení bola aj monarchia. Ruské vojská blížily sa ku hraniciam Uhorska a Rakúska. Monarchia tiež bola prinútená chytiť sa zhrane a chystať sa do vojny.

Kto teda zapríčinil svetovú vojnu? Rusko jeho mobilisáciou. A kto naviedol Rusko ku mobilisácii? Angličania a Francúzi. Diplomacia, huncútske figliarstvo Angličanov a Francúzov, vyvarila plán, dľa ktorého zničené malo byť Nemecko a Rakúsko Uhorsko malo byť rozkúsované. Ku prevedeniu tohoto cieľa anglickí, francúzski a ruskí diplomati naviedli srbských vrahov ku zavraždeniu nášho následníka trónu arcikniežaťa Ferdinanda; naviedli zákerníckych

zbojníkov Talianov, aby zbraňou napadli monarchiu; naviedli Rumunov, aby sa vrátili do Sedmohradska. Chýrny professor a predseda Spojených Štátov Severnej Ameriky Woodrow Wilson a tomuto podobný predseda čínskej republiky tiež len na návod Anglicka a Francúzska opovedali nám vojnu.

Kto teda zapríčinil svetovú vojnu? Anglicko, Francúzsko a Rusko s ich spojencami. Kto ale prekáža utvorenie svetového pokoja a ďalšie zastavenie hrozného krviprelievania? Nemecko, Uhorsko a Rakúsko, vzdor tomu, že nepriateľské armády na celej čiare porazily, podmanily státisíce kilometrov cudzieho územia, vzteklych, nesvedomitých a krvožízňivých nepriateľov opätne vyzvaly k uzavretiu pokoja. Takrečený antant, družstvo zákerníckych vrahov, odmrštil všetky ich šlachetné nabídnutia. Svätý otec Pápež Benedikt XV., ako námestník a miestodržiteľ Kráľa pokoja, k uzavretiu statočného pokoja už viackrát a minule znovu vyzval vojnu vedúcich mocnárov. Na toto otcovské vyzvanie Taliansko, Anglicko a Francúzsko odpovedajú offenzívami, pri ktorých krv potokami tečie.

Teda kto zapríčinil svetovú vojnu? Kto prekáža uzavretie stáleho, statočného pokoja? Asi pol tucta pekelných lotrov, už dávno na šibenicu súcích.

Z okresu nitražambokrétskeho.

Dr. Béla Landauer, jednohlasne vyvolený ablegát.

Následkom toho, že *Georg Semrecsányi*, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany, stal sa fôišpánom prešporskej stolice a slobodného kráľovského mesta Prešporka, poprední vodcovia uprázdneného okresu za ablegáta kandidovali dr. Bélu *Landauera*, vynikajúceho spisovateľa a osvedčeného prívrženca kresťanskej ľudovej strany.

Volba vypísaná bola na 29. augusta, v ktorý deň aj predseda volebného shromaždenia direktor banky *Perényi* presne o 8. hodine otvoril shromaždenie a o pol hodiny vylásil, že za ablegáta volebného okresu nitražambokrétskeho jednohlasne vyvolený je kandidát kresťanskej ľudovej strany dr. Béla Landauer.

Veľké shromaždenie kresťanskej ľudovej strany v Zlatých Moravcoch.

V nedeľu, 2. septembra kresťanská ľudová strana okresu zlatomoravského vydržovala shromaždenie, na

ktorom účtoval krajinský vyslanec Ján Bartos a rečnili: Karol Huszár, Koloman Brestyenszky, Béla Landauer, krajinskí vyslannci, a Adam Persian, tajomník kresťanskej ľudovej strany.

Ján Bartos medzi jeho voličmi.

(Pokračovanie.)

Ako sme v predošlom čísle sdělili, Ján Bartos, krajinský vyslanec zlatomoravského okresu, pokračujúc v jeho ablegátskom účtovaní, navštívil aj tie obce, ktoré dľa nového podelenia okresov pripojené majú byť ku okresu zlatomoravskému. Jána Bartoša na jeho okružnej ceste sprevádzal Adam Persian, tajomník stredišťa kresťanskej ľudovej strany.

Dňa 13. augusta po účtovaní v obciach **Tajnasári** a **Néved**, do obce **Barsvörösvár** prišiel Ján Bartos, kde ho, ako aj do obce **Kisvezekény** sprevádzal Valér *Bachraty*, farár névedský a Franc *Rehanek*, farár meliekský. Shromaždenie zahájil farár Valér Bachraty, po čom krajinský vyslanec pred početným obecnstvom vysvetľoval program vlády a kresťanskej ľudovej strany. Po jeho reči, ktorou hlboko dojal prítomných, Eliáš *Sabik*, rychtár obce a člen stoličného výboru, poďakoval sa krajinskému vyslancovi a v mene občanov ubezpečil ho o úplnej dôvere a nesklatnej oddanosti. V obci

Kisvezekény na čele početného obecnstva krajinského vyslanca privítal Ján *Škoda*, farár obce Nemcsény. Ku privítaniu krajinského vyslanca dostavili sa aj notár Zoltán *Szente* a učiteľ Jozef *Kauzal*. Po zápalistých slovách, ktorými farár Ján Škoda krajinského vyslanca pozdravil, za všestranného hlučného schvalovania rečnil Ján Bartos. Dňa 14. augusta bolo účtovanie v obci

Nemcsény. Ku privítaniu krajinského vyslanca obyvateľstvo obce aj tu shromaždilo sa vo veľkom počte. Prišli tu medzi inými aj farár Ján *Škoda*, statkár Edmund *Bottka*, okresný notár Jozef *Biró*, učiteľ Karol *Sátori* a pomocný notár Vilhelm *Szládek*. Shromaždenie zahájil farár Ján Škoda, po čom krajinský vyslanec za všeobecného súhlasu vykladal sociálne a hospodárske úlohy budúcnosti. V tenže deň krajinský vyslanec ešte navštívil obce

Nagyvezekény a **Valkóc**. V obci Nagyvezekény krajinského vyslanca v mene obyvateľstva privítal učiteľ Viktor *Machay*. Reč, ktorú tu povedal Ján Bartos, prítomní sprevádzali hlučným súhlasom. Shromaždenie zápalistou rečou zahájil farár Ján Škoda. — V obci **Valkóc** okrem tamojšieho obyvateľstva, krajinského vyslanca privítalo aj obyvateľstvo obce **Kisvalkóc**. Shromaždenie aj tu zahájil farár Ján Škoda, po čom účtovnú reč povedal krajinský vyslanec Ján Bartos, ktorého v mene obce pozdravil a o dôvere voličov peknu rečou ubezpečil rychtár Izidor *Krajcsi*. Dňa 15. augusta krajinský vyslanec Ján Bartos v sprievode Adama Persiana navštívil obce

Garamnémeti a **Garamszentbenedek**. Do obce

Garamnémeti ku privítaniu krajinského vyslanca prišlo aj obyvateľstvo obce Csárd. Na čele obecnstva, počtom vyše šesťsto ľudí, krajinského vyslanca privítali farár Andrej Dodek s učiteľmi Štefanom Sztricz a Jánom Ondrejka. Krajinský vyslanec účtovnú reč aj tu povedal za všestranného oduševnenia obecnstva, v ktorého mene krajinského vyslanca o ďalšej dôvere ubezpečil farár Andrej Dodek. Tohože dňa o 11. hodine predpoludním účtovné shromaždenie vydržované bolo v obci

Garamszentbenedek. Ku privítaniu krajinského vyslanca sem prišlo aj obyvateľstvo obce Teszár. Krajinského vyslanca slávnostne prijali: dr. Koloman Haiczl, prísediaci svätej stolice, miestny farár; Štefan Czapacky, farár; Vendelin Zajacz, kaplán a notár Maximilián Pál. Shromaždenie zahájil dr. Koloman Haiczl. Ján Bartos potom za všestranného súhlasu predniesol jeho účtovnú reč, v ktorej vysvetľoval terajšie politické rozporečenie a poukázal na zvláštne úlohy budúcnosti. Ku koncu Adam Persian rečnil o rozšírení volebného práva a oduševnené obecnstvo povzbudzoval, aby stále vydržalo pod zástavou kresťanskej ľudovej strany.

Udalosti svetovej vojny.

Vojna proti Rusom. Od Dvinska na severozápad, pri Illuxte, ruské výskumné oddelenia pod ochranou palby vytrhly. Naše zákopy brániace mužstvo odrazilo nepriateľa. Práve také bezvýsledné zostali podujatia Rusov i pri Naročskom jazere. Pri Skale niekoľko našich stotín prešlo cez Zbruč, vtrhlo do posícií Rusov a po rozválaní zákop vrátilo sa cez rieku so zajatými a s korisťou.

Vojna proti Talianom. Položenie našich čiat na talianskom bojišti i pri jedenástej bitke na Isonze je nám stále prajné. Osobitný zpravodajca novín «Kölnische Volkszeitung» oznamuje o tom, že od 25. augusta na fronte Isonza nastala zmena. Talianov na planine Lom, v údolí Wippachu, zvlášte na Monte San Gabriele, v stredišti bojov citeľne porazili. Taliani utrpeli ťažké ztraty. Nepriateľ zbadal, že rakúsko-uhorský front na Isonze zosilnel a začína sa zakopávať. Položenie pre rakúsko-uhorské zbrane je prajné. Front je zabezpečený proti všetkým ďalším útokom. Offensíva možno ešte vzbĺkne, ale pre rakúsko-uhorské zbrane možno ju považovať za *zdarne vybavenú*.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom a Angličanom. Londýnsky časopis «Times» oznamuje, že v poslednej bitke pred Verdunom na oboch brehoch Maasu v šírke 15 anglických míľ vyše 1000 francúzskych batterií sypalo oheň. Na celom západnom bojišti čaty Francúzov a Angličanov nevládaly prelomiť nemecký front a utrpely hrozné ztraty.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Ztraty Angličanov v loďach.

Amsterdam, 1. septembra. «Allg. Handelsbadu» oznamujú z Londýna: Podmorské lode od 17. februára t. r. potopily 695 anglických lodí. 452 lodí ušlo pred podmorskými loďami.

Revolúcia v Rusku.

Štátna konferencia v Moskve.

Kerenski minule vydržovať dal v Moskve štátnu konferenciu, ku ktorej dostavil sa obkľúčený početnou telesnou strážou a s takou pompou, ako niekdajší cár.

Direktorium namiesto dočasnej vlády.

Z Bernu oznamujú, že v petrohradských politických kruhoch koluje chýr, že terajšiu vládu zamení z päť členov pozostávajúceho direktorium, ktoré po zasadnutí ústavodarného snemu bude prevádzať výkonnú moc.

Štátna konferencia neuzavrela v záležitosti pokračovania vo vojne.

Dla zprávy anglického časopisu «Morningpost» v Moskve vydržovaná štátna konferencia v záležitosti ďalšieho bojovania sa neosvedčila, pretože zastupitelia robotníckych a vojenských spolkov, taktiež sedliakov robili námietky. Konferencia pre túto istú príčinu neuzavrela ani v záležitosti, aby Kornilov a Kerenski boli poverení plnou mocou.

Otázka vojenskej diktatúry.

«Echo de Paris» oznamuje, že moskovská štátna konferencia radila sa aj o tej otázke, či majú vojenskú diktatúru sveriť na generalissimusa Kornilova.

Ruské tyranstvo vo Fínsku.

Londýnska Reuterova kancelária oznamuje, že ruské čaty, ktoré obsadily budovu fínskeho krajinského snemu, prekazily vyslancov vkročiť do budovy. 79 socialistických vyslancov šlo do budovy starého krajinského snemu a 44 hlasmi proti 35 prijali resolúciu, ktorá vyriekla, že krajinský snem zákonom zodpovedným spôsobom vydržoval zasadnutie.

Neodvislosť Ukrajiny.

Bern, 1. septembra. Ako ukrajinská kancelária oznamuje, na kijevskom kongrese ukrajinských politických strán bola prejavovaná snaha, aby sa Ukrajina stala úplne neodvislou.

Bratia Katolíci! Čítajte a predpláčajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Kresťan», ktorý už cez štyriadvadsať rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužilo bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov.

Vojna na Isonze.

Od Gorice na sever zariadili sme sa v novej obrannej čiare.

Z válečného stánu 25. augusta oznámili: Aby sme od Gorice na sever bojujúcim čatám armády na Isonze priaznivé podmienky boja zabezpečili, preto sme ich späť stiahli. Toto uskutočniť dalo sa tým ľahšie, bo sa týmto celé polozenie nezmenilo a obrana novej čiary bude vyžadovať menej obetí, než obrana starej čiary. Dňa 23. augusta ešte v starých posíciach došlo ku tuhým bojom. Naše hrdinské čaty napriek nepriaznivým bojovým pomerom, od Vrhu na juhovýchod a pri Vodiciach odbily nepriateľa. Nepriateľ utrpel veľké ztráty. V nasledujúcu noc v úplnom poriadku a bez každého nepriateľského vplyvu sme sa utiahli. Cieľom zavedenia nepriateľa na starej čiare všade ostaly menšie oddelenia. Proti týmto 24. augusta ráno nepriateľ započal prudkú palbu delostrelectva a hadzačov mín, za ktorou predpoludním o 10. hodine nasledoval útok pechoty. Naše delostrelectvo Talianov, ktorí prišli do našich opustených posícií, veľmi ľahko vedelo vziať pod palbu. Na poludnie najprednejšie nepriateľské oddelenia prišli ku výšinám od Vrhu na juhovýchod. Popoludní výskumné patroly opatrne začaly napredovať východným smerom. Tieto oddelenia od Kalu a Podlesu na západ sme odbili.

V piatok, 24. augusta predpoludním nepriateľ aj na Monte Gabriele urobil útok. Päť útokov palermskej brigády, za ktorými v noci nasledovalo ešte ďalších 12 útokov, ztroskotalo sa na hrdinskom držaní sa 9. jagerského bataillonu. Všetky pokusy nepriateľove, vniknúť do našich posícií pri St. Katharine sa zmarily. Osem mužov rozprášiilo tam útočiace nepriateľské pluky. Ktorí ostali a ktorým sa podarilo prejsť cez uzavierajúcu palbu, v boji s ručnými granátmi zničili naši hrdinovia. Na planine Karstu po neprestajných ťažkých bojoch včerajší deň bol pokojnejší, taktiež pri tolmeinskom predmostí a odtiaľ na sever.

Z tlačového válečného stánu oznámili s dátumom 27. augusta:

Monte San Gabriele včera opäť bol vystavený rozhorčeným útokom. Hrdinskí obranci 15 útokov odrazili zúčastky v boji ručnými granátmi. Zajali sme 230 Talianov. Dnes vrch stál pod palbou ťažkých kanónov a mín. Do poludnia pechota neútočila. Aj od Auzzy na východ odrazili sme 8 po silnej delostreleckej príprave urobených útokov. Na planine Karstu byly len boje medzi strážami a pustošiacia palba.

Z cis. a kráľ. tlačového válečného stánu oznámili 28. augusta:

Na planine Bainsizza—Heiligengeist, taktiež na Monte San Gabriele aj včera popoludní byly rozhorčené boje. Všetky útoky Talianov sa rozpadly. Západný svah výšiny 549. od Sela na juh tvorí strmé údolie horného Isonza. Túto výšinu Taliani desať ráz bezvýsledne napadli. Hrdinovia 47. marburgského a 66. ungvárskeho peš. pluku bránili túto výšinu. Monte San Gabriele Ta-

liani usilovali sa zaujať z Britofu, ale s ťažkými ich ztratami sme ich odrazili. Talianske čaty v úplnom neporiadku hrnuly sa späť na západ.

Z cis. a kráľ. tlačového válečného stánu oznámili 29. augusta:

Boj o Monte San Gabriele včera trval do pozdnej noci a nepriateľ vnikol do úzkej časte severného úbočia. Tri ťažké mažiarové bomby sničily vtrhnuvších Talianov. Nato naši hrdinovia začali protiútok a nepriateľa zahnali. Ostatných Talianov zajali. Aj od Gorice na východ bol rozhorčený boj. Výšiny u San Marka, ktoré sa vypínajú z úrodnej gorickej kotliny a ktorých strmé svahy pokrývajú gaštanové hory, Taliani opäť bezvýsledne napadli. Tu sme zajali mužov zo sedem talianskych plukov.

Z cis a kráľ. tlačového válečného stánu oznámili 30. augusta:

Na planine Bainsizza, na území od Podlesco severne včera bol len pozicionálny boj. Tým rozhorčenejší zápas bol od tejto obce na juh. Všetky nepriateľské útoky, v ktorých sa zúčastnila aj jazda, byly marné. Zvlášte Monte San Gabriele bol opäť vystavený častým rozhorčeným útokom. Nepriateľovi po 6 dní trvajúcom ustavičnom boji nepodarilo sa zlomiť vzdorovacu silu hrdinských obrancov. Naše čaty od Sv. Kathariny cez Grazignu a San Marko obtáčajú Goricu. Aby nepriateľ rozlámal túto obruč, včera opäť tri razy útočil, ale utrpel najťažšie ztráty a nezískal ani na piad priestoru. Útoky talianskych letúňov na Triest porúchaly mnoho súkromných domov, taktiež i mestský dom a Unionbanku.

Zprávy domáce.

Svolanie krajinského snemu.

Krajinské zákonodarstvo na 11. septembra svolané má byť ku zasadnutiu, v ktorom predstavi sa nová vláda.

Gróf Aladár Zichy u jeho veličenstva kráľa.

Sk. vn. t. radca gróf Aladár Zichy, ako minister okolo osobnosti kráľa, v nedelu, 2 septembra bol na výsluchu u jeho veličenstva, aby držal prednáška o záležitostach do jeho ressortu patriacich.

Zo Spolku sv. Adalberta (Vojtecha).

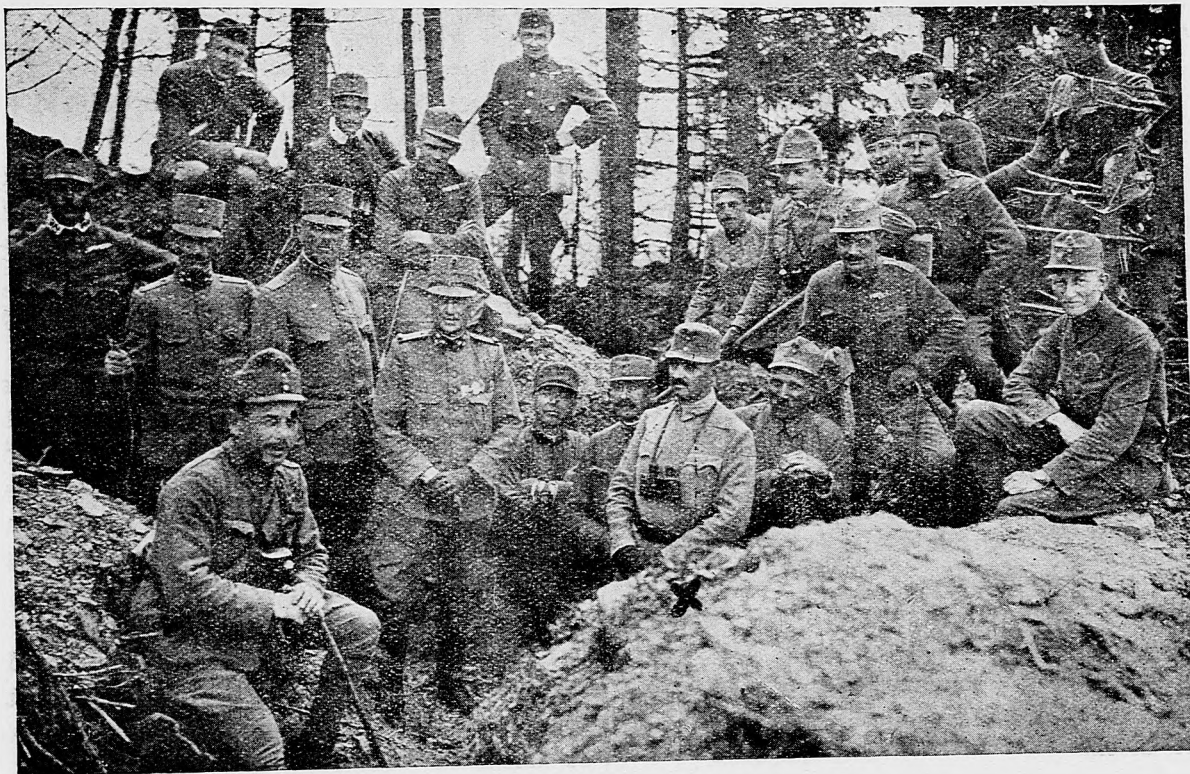
Valné shromáždenie Spolku svätého Adalberta (Vojtecha) v Trnave vydržovalo sa 23. augusta v spolkovom dome na dvore, pri dosť veľkom účastníctve členov jak duchovných, tak aj svetských. Medzi inými videli sme popri predsedajúcich: *Richardovi Osvaldovi*, kapitulníkovi trnavskom, a predsedovi *Štefanovi Bezákovi*, opáta-farára žilinského, staručkého *Podivinského*, správcu Martina *Kollára*, ktorý v úvode svojej zprávy hlbokú úctu a nezlomnú vernosť vyjaval jeho veličenstvu *apoštolskému kráľovi* v mene členov Spolku a katolíckeho slovenského ľudu, čo prítomní s oduševnením

opakovali a na slávu volali jeho veličenstvu Karolovi IV., nášmu milovanému kráľovi. Správca Spolku Martin Kolár potom držal pamätnú reč nad dr. *Andrejom Radlinským*, zakladateľom Spolku, ktorý nesmrteľné zásluhy má v založení a obohacovaní Spolku duševnými plodmi, svojimi modlitebnými knihami: menovite s «Nábožnými Výlevami», s «Jadrom Nábožných Výlevov» a «Andeličkom Strážca», ktoré sú od Radlinského, majetkom Spolku. Jeho literárnu činnosť a oddanosť k ľudu katolíckemu slovenskému tak odmenil vďačný národ, že mu v Nižnom Kubíne na deň jeho narodenia, 8. júla t. r. jeho rodný dom poznačili mramorovou pamätnou tabuľou; v Kútoch, kde je pochovaný, obnoviť dá jeho skromný náhrobný kameň a na návrh dp. Hlinku, farára ružomerského, sbierku zavedie na poprsie (sochu),

Modlitebné knihy sa takrečeno pomíňaly, ako «Nábožné Výlevy» sú už len asi v 430 výtiskoch na sklade. Toho roku dal Spolok tlačiť «Nábožné Výlevy» v 20.000 výtiskoch, čo ale toho roku sotva bude hotové.

V najbližších priaznivejších časoch dá sa tlačiť dielo «Dejiny Cirkevne» III. sväzok od Jána Krssáka, naddekana a farára lutilského, čo pokračovanie «Dejín» neb. Truchlého.

Napokon správca ďakoval všetkým dobrodincom Spolku a prosil o pomoc duševnú zvlášte mladších, peraschopných kňazov, ktorých však značná časť nateraz je na vojne a tých, čo o Spolok sa zaujímajú, vôbec si nevšimla správa, aby ich aspoň 2—3 do výboru bola prijala. Výbor sa zvolil jednohlasne, predostretý správcom.

Hollandskí dôstojníci v honvédskejších zákopoch v Maďaroch.

ktoré má byť umiestnené na dvore Spolku. Sám začal sbierku ním darovanými 100 korunami. Vďační ctitelia Radlinského budú sa akiste ponáhľať prispieť na ten vznešený cieľ, zvečniť pamiatku znamenitého spisovateľa, priateľa, a kňaza ľudu slovenského katolíckeho. Milodary pošlite na *farský úrad Rózsáhegy (lípt. m.)*.

Zpráva správy zcela potešiteľne, veď za 3 roky prihlásilo sa nových údov 6047, kdežto odobralo sa na večnosť 1303. Všetkých členov má Spolok 34.049; členovských príspevkov prijal 164.307 korún; za knihy sa utrhlo 233.020 korún. Vojenským nemocniciam dal Spolok viac tisíc výtiskov zdarma. Na uhorské válečné požičky Spolok značil do 24.000 korún.

Na sv. Písmo sa sossbieralo milodarov 5527 korún. Žiaľ, že sv. Písmo sa nebude toho roku ako podielová kniha môcť dať, len kalendár, pre drahotu a nedostatok papiera a sadzačov v tlačiarňach.

Prítomného Osvalda pozdravil Hlinka, ktorý dojato odpovedal a zase len napomínal k vytrvanlivej práci mladších kňazov, aby sa Spolok ich duševnými plodmi, prácou spisovateľskou a zaujatostou horlivým rozširovaním Spolku, slovenský ľud katolícky obohacoval.

Prítomný.

Židovská otázka v Uhorsku.

Koža na podošvy — ako zázračný rabin.

Hlavnomestská polícia od dlhšieho času hľadala zbojníkov, ktorí zo všelijakých fabrik a veľkých obchodov kradli remeň a kožu. Stopovanie dlho nemalo žiadneho výsledku.

Policaťi konečne držali razziu v Rombach-ulici, kde v dome pod číslom 4. našli na celú karavánu z Haliče dovandrovaných židov. Ponevác sa nevedeli

legitimovať, odviezli ich na kapitanát VII. okresu. Tu sa o nich dokázalo, že všetci zčiasťky kradli remeň a kožu, zčiasťky ukradený tovar kupovali a ďalej predávali. Našli u nich aj veľkú summú peňazí. Do šupárne odviezli z nich 25. Sú to nasledujúci:

Henrik *Friedmann*, kupecký pomocník munkáčsky, Marek *Rachmes* zo Stanislavy bez zamestnania. Šalamún *Tretmann* z Gorlice bez zamestnania, Michal Juda *Gniwisch*, kupec z Gorlice, Mojžiš *Teller*, kupec biskovský, Dávid *Ripp*, kupec dlugický, Saul *Eisenberg*, kupec z Krakova, Izák *Weissmann*, kupec zborovský, Benjamin *Lauffer*, vojak z Mezolaborca, Mojžiš *Tachmann*, bez príbytku a zamestnania, Abrahám Juda *Niewasch*, kupec zborovský, Ferd. *Kallós*, kupec munkáčsky, Berl *Weiner*, starozynecký kupec, Mandel *Rubinger*, starozynecký kupec, Šimon *Hamen*, kupec kútsky, Hersch *Berkovics*, obuvník z Nagykirva, Eliás *Zeller*, kupec z Krasnova, Izák *Freund*, delník kútsky, Hersch *Reichler*, kupec skolecký, Chajem *Herzmann*, kup. pomocník skolecký, Abrahám *Alter*, kupec wilrakovský, Jakub *Menelbur*, kupec stryjský, Chaim *Sobel*, robotník dielne z Borče, Joachim Beer *Burth*, kupec nowatoumický, a Eliás *Weinbeuger*, kupec duklanský.

Pri razzii detektívom napadlo, že viacej ľudí v Rombach-ulici beží do domu pod číslom 2c. Šli za nimi a na III. poschodí pod č. 2. prišli do bydlia agenta Dávida *Benyovicsa*. Toto bydlie pozostáva z dvoch izieb. Prvá izba do posledného kúta bola preplnená haličskými židmi. Keď sa ich detektívi pýtali, čo tu robia? Povedali, že čakajú záračného rabína. V druhej izbe ale detektívi našli veľký sklad remeňa a koží na podošvy v hodnote vyše 100.000 korún. Túto veľkú zásobu remeňa a koží haličskí židáci zčiasťky sami ukradli v dielnach a obchodoch, zčiasťky kúpili od iných zbojníkov. Keď detektívi prišli do Benyovicsovho bydlia, práve vtedy 10—12 židáci pakovali ukradenú kožu, aby ju poslali do Prešova a do Bardijova a ztadiaľ mali ju poslať do Rakús a do Čiech.

Policia ďalej vystopovala, že ukradenú kožu na podošvy v Prešove dostával veľkokupec Izák *Kegl* a v Bardiove veľkokupec Tobiáš *Perl* a Šalamún *Kaufmann*, v ktorých obchode našli väčšie zásoby ukradenej kože. Agentu Benyovicsa a jeho pomocníkov zatkli.

V Uhorsku chudobný človek nemôže si obuvsť kúpiť, ľudia chodia bosí alebo v kalapúdoch, bo z Haliče do vandrovania židia kožu na obuv kradnú a vyvážajú za hranice. Ako riešiť túto židovskú otázku? Každého žida z Haliče treba poslať do prvých zákop na fronte Isonza.

CHYRNIK.

Vďaka kráľovnej Zity. Julianna Narancsics, profesorka klavíru v Nitre, z príležitosti koncertu, ktorý v Nitre 16. júna ku počtu následníka trónu usporiadala v prospech základiny kráľovnej Zity pre dieťky, vo svojom mene a v mene svojich žiakov jej veličenstvu kráľovnej poslala holdujúci príspevok. Na tento príspevok teraz

došla vďaka kráľovnej, čo nadžupan stolice nitrianskej v osobitnom príspevku sdělil patričnej profesorky.

Baňskobystrický biskup dr. Farkaš Radnai vo svojom 8. obežnom liste nariaďuje sbierku pre válečné siroty a uznanlivými slovami rozpomína sa o smrti Mateja Hrivnáka, bývalého dekana-farára obce Óhegy (Stará Hora).

Z nitrianskeho biskupstva. Farármi sa stali: Ondrej Czvincsek v Karásznó, Štefan Bergendy ml. vo Vágváralja, Ján Sprusánszky v Hegyesmajtény, Ludvik Biza v Trencsénrákó. Cyrill Zemberi stal sa dočasným administrátorom vo Vöröskő. Štefan Herodek za kaplána poslaný je do Nitry a Štefan Schmidt za duchovného kárnice do Illavy.

Chýr o kardinálsťve Septického. V cudzozemských novinách koluje chýr, že gróf Septicki, nedávno z Ruska sa navráťivší lebergský gr. kat. metropolita, povýšený bude na hodnosť kardinála.

Hromadné navráťenie sa do cirkvi katolíckej v Amerike. V Spojených Štátoch Severnej Ameriky najnovšie nápadne narástol počet navráťivších sa do cirkvi. Newyorský arcibiskup, kardinál Farley tohoročného júna pobirmoval 800 nových konvertitov (obráťencov), o 200 viac, ako vlni.

Nový direktor podolinského gymnásia piaristov. Provinciál piaristov za direktora gymnásia v Podolinci najnovšie vymenoval Felixu *Szepesiho*, predstaveného kláštora piaristov v Trenčine, rodáka z Gňazdov, bývalého žiaka podolinského gymnásia. Nový direktor zaujme svoje miesto s tou vznešenou snahou, aby aspoň štyri nižšie triedy ústavu zachránil mestečku Podolincu. Bude to len tak možné, jestli lubovenský okres a Magura čím viac žiakov dajú podolinskému gymnásiumu.

Složitelný kostol. V meste Nürnberg v Bavorsku vystavili nutný kostol, ktorý je 25 metrov dlhý a 16 metrov široký a vežu má 18 metrov vysokú. Kostol, ktorý je vystavený z eternitu, chýtro sa dá rozobrať a za krátky čas možno ho zase postaviť.

Nové lósy kú zveľadeniu válečnej podpory a blahobytu ľudu. Uhorskej Svätej Koruny Krajín, Červeného Kríža Spolok ku zveľadeniu válečnej podpory a blahobytu ľudu vypúšťa v Prospekte na poslednej strane tohoto čísla ohlásené a vysvetlené, s veľkými výhrami spojené obligácie, ktoré k úpisu s týmto zvlášte odporúčame obecnstvu.

Nový potravný spolok. Vo Fraštáku (Galgóc) utvorili v minulé dni potravný spolok. Zajímavosť bola tak veľká, že pod dojmom chvíľky utvorenia hlásilo sa odrazu blízko 1200 údov, ktorí hneď 2000 kusov 50 korunových účasťín značili. Chválu a uznanie zaslúžia tí, ktorí konali predpráce utvorenia a v ňom tak výtečným zdarom sa namáhali. Bože požehnaj ich ďalšiu prácu!

Značenie košických honvédov. Na bojišti zdržujúci sa vojaci 9. honv. peš. pluku na šiestu uh. válečnú požičku značili 60.000 korún a vojaci náhradného ba-taillonu 9. honv. peš. pluku upísali 225.000 korún.

Smrť. Vdova Georgová Belopotocky, rodz. Anna Sztano, zomrela v Ružomberku v 70. roku života svojho Julius Belopotocky, predseda ružomerskej král. súdnej stolice, oplakáva v nej svoju matku.

Pašovanie múky v Salvátor-sklienkach. Z Prešova oznamujú. V minulé dni héthársky hlavný slúžny Mikuláš Kády odhalil veľké pašovanie múky. Ustálili, že na orlovskej železničnej čiare haličskí pašovníci v Salvátor-sklienkach 0-ovú múku sta minerálnu vodu chceli prepašovať z územia krajiny. Jedno kilo tak prepašovanej múky predali v Haliči po 16 korunách. Vrchnosť zhabala viac skrýň múky a pokračuje vo vyšetrovaní, bo pašovníci už od mesiacov sprevádzajú svoje prechmaty.

Lesný oheň. Vo Filiciach vo Spiši 2. augusta bol veľký lesný oheň.

Utopil sa. 18 ročný krajčírsky tovarýš Ján Olejesik utopil sa v jazere «Ribník» zvanom, blízko Jablonova (Spis).

Smrť. V Poprade 4. augusta zomrel popradský mestský hlavný notár Gustav Melczer v 70. roku života svojho.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerskí milosrdní bratia.** K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov

v Jágri (Eger).

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobenín.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskéj dĺžky **LOREY VLASMI**, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masť. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným osedivením

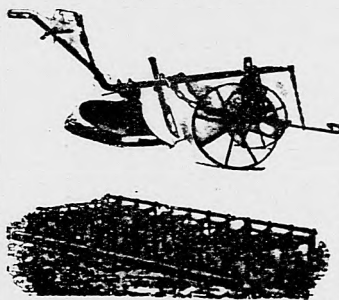

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

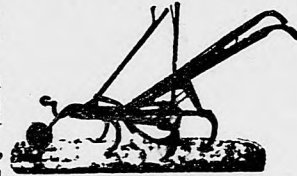
Poštové zásielky vypravujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierkou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Najlacnejší a najlepši prameň Jozef Marosi a Syn Esztergom 15.

strojov a železného tovaru veľký obchodný dom. Zo skladu zasiela zvláštnej jakosti oceľový pluh za 135.—, dvojité pluh za 265. K, Juno americkú koňskú motyku za 150.— K (prevádza 5 ľudí robotu) Železnú bránu za 80.— K; zvláštnu bránu s uhlami žalom okuvanými za 100 K. Veľký obrázkový cenník na žiadosť posielame zdarma.

Válečné náručné hodinky

presne regulované a vprobované

Niklové alebo oceľové K 25, 30. S rádium svietiacim číselníkom K 30, 35, 40. Strieborné náručné hodinky K 50, 60. 14 kar. zlaté náručné hodinky K 130, 160. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Zámna povolená alebo návrat peňazí.

Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad

cis. a král. dvorný zásielca Brüx číslo 1546 (Čechy). Hlavný cenník zdarma a franko.

Dobré nástroje k holeniu a strihaníu vlasov.

1a. Britvy zo striebornej ocele K 4, 5, 6. Zabezpečujúce nástroje ky holeniu niklované K 4, 5. «Perfekt» znám k so 6 nožmi K 16, 22. Dvojitého rezu náhradné nože tucet po kor. 5, 6. 1a. nástroj k strihaníu vlasov K 12, 15. Zámna povolená alebo návrat peňazí. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní peňazí.

Zasiela cis. a král. dvorný zásielca
Hanns Konrad
vývozný a tovar zasielajúci dom Brüx číslo 1547 (Čechy) Hlavný cenník zdarma a franko.

Nehrdzateľný ocel'ový kotál

Cena 3.65 kor. po kgr.

K objednaníu: u Pavel Sohr obvodu oceľového tovaru Somogyszil.

Zásielky s poštovou dobierkou, pri objednaní od každého kusa treba poslať 5 korun zúvdavku. Cieľunajprimeranejšie je objednávky prevádzať na poštovej poukázke. Objednávateľ presne a zreteľne vypísať má meno, udat bydlu, o. poštu a železničnú stanicu.

Z vnútra a zvonku cinkovaný

takej trvácnosti, ako kotál modený, ba má väčšie prednosti, ako tento, ho čo do stálosti a pevného vyhotovenia vydrží každú konkurenciu.

Priemer v centim.	Prázd.obsah v. litroch	Váha v. kilogr.
40	30	6
44	35	7
48	40	8
52	50	9
56	60	11
62	70	13
68	80	14

Prošpekt.

Na základe XII. zák. čl. r. 1917. Uhorskej Svätej Koruny Krajín Červeného Kríža Spolkom vypustené, válečnej podpory a ľudového blahobytu cieľom slúžiace, z 1,200.000 kusov pozostávajúce, kus v nominálnej hodnote 40 korún a 80 korunami splácané, od dane, kolka a iných poplatkov oslobodené, s výhrou spojené obligácie podávame k úpisu.

1. Výsledok v hotových peniazoch tejto s výhrou spojenej požičky, ku cieľom válečnej podpory Uhorskej Svätej Koruny Krajín Červeného Kríža Spolku, ku cieľom válečnej opatery, Krajinskému Úradu válečnej opatery, pre «Szurmay Sándor základinu» utvorenú k napomáhaniu invalidných honvédskejších dôstojníkov, dôstojníckych vdov a sirôt, uh. král. honvédskejšiemu ministrom, ku cieľom ustanovizien obrany proti suchotinám, pre zamestnancov priemyslu a obchodu utvoril sa majúcich, Choré Robotníctvo Podporujúcej a proti Nehodám Poistujúcej Krajinskej pokladnici, ku trovám postavenia a zariadenia skrze túto pokladnicu utvoril sa majúcej nemocnice Spoločnosti Budapeštanskej Polykliniky, konečný obnos spravovať sa majúci vo jorne základiny, Uhorska Verejnej Kultúry Spolku odovzdá sa k upotrebeniu.

2. Ponevác ku zabezpečeniu plánu vylosovania slúžiaca základina v uh. král. centrálnej štátnej kasse v hotovosti je složená, uh. král. finančný pán minister na základe 2. §-u XII. zák. čl. roku 1917. obdržaného poverenia v mene štátu, poťažne výplaty plniť sa majúce na základe predostretého plánu prevedného losovania, v mene štátu prevzal bezpodmienočnú zodpovednosť. Vylosovania prevádzajú sa za prítomnosti verejného notára, prevádzajú sa v tých istých miestnosťach, v ktorých cenníky štátnej požičky, losovaniu podrobené, vylosované bývajú.

3. Dľa plánu losovania v prvých tridsiatich rokoch sú hlavné výhry

v 11 pádoch po 1,000 000 kor.
« 19 « « 500.000 «
« 9 « « 300.000 «
« 9 « « 200.000 «
« 34 « « 100.000 «
« 20 « « 50.000 «

zatým vždy pri každom ťahaní hlavné výhry činia: 450.000, 300.000, 200.000, 100.000, 20.000 atď. korún.

Všetky s výhrou spojené obligácie v poslednom roku lehoty losovania zamenia sa dvojitým obnosom nominálnej hodnoty, totižto 80 korunami.

Obligácie s výhrou spojenej požičky rozdelené sú na 120.000 serií; každá seria obsahuje v sebe desať obligácií s výhrou. Kúpou desať obligácií s výhrou teda možno si zabezpečiť výhry celej serie.

Výhry, ako aj obnosy splácania vypláca uh. král. centrálna pokladnica.

4. Cena upisovania od každého kusa je 52 korún.

5. Lehota upisovania trvá od 10. do 15. septembra roku 1917.

6. Úpisy v tomto čase v úradných hodinách príjmu: Angol-Osztrák Bank-y budapeštianska filiálka, Belvárosi Takarékpénztár Účastinárska Spoločnosť, Budai Általános Takarékpénztár Úc. Sp.

Budapesti Takarékpénztár a Országos Zalogkölesön Účastinárska Spoločnosť,

Hazai Bank Részvénytársaság

Magyar Általános Hitelbank

Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank

Budapesti Lipótvárosi Takarékpénztár Úc. Sp.,
Egyesült Fővárosi Takarékpénztár,
Első Magyar Iparbank,
Fővárosi Bank a Váltóüzlet Úc. Sp.,
Hazai Bank Úc. Sp.,
«Hermes» Magyar Általános Váltóüzlet Úc. Sp.,
Hungaria Bank Úc. Sp.,
Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete,
Kőbányai Takarékpénztár Úc. Sp.,
Központi Kereskedelmi a Iparbank Úc. Sp.,
Központi Váltóüzlet Úc. Sp.,
Magyar Agrár a Járadekbank Úc. Sp.,
Magyar Általános Hitelbank,
Magyar Általános Takarékpénztár Úc. Sp.,
Magyar Bank s Kereskedelmi Részvénytársaság,
Magyar Cseh Iparbank Úc. Sp.,
Magyar Fakeskedők Hitelintézete Úc. Sp.,
Magyar Földhitelintézet,
Magyar Jelzálog Hitelbank,
Magyar Kereskedelmi Hitelbank Úc. Sp.,
Magyar Leszámitoló a Pénzváltó Bank,
Magyar Országos Központi Takarékpénztár,
Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankja
mint Részvénytársaság,
«Mercur» Váltóüzleti Részvénytársaság,
Nemzeti Pénzváltó Úc. Sp.,
Nemzeti Takarékpénztár és Bank Úc. Sp.,
Országos Iparbank Úc. Sp.,
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank,
Wiener Bankverein uhorská filiálna osada,
budapeštianske peňažné ústavy a týchže všetky
budapeštianske a vidiecke filiálky; ako aj
Első Horvát Takarékpénztár,
Horvát Általános Hitelbank Úc. Sp.,
záhrebské peňažné ústavy, ďalej
Privilegierte Landesbank für Bosnien und Hercegovina a
Privilegierte Agrár und Kommerzial Bank für Bosnien
und Hercegovina, sarajevské ústavy.

7. Po každom upísanom lóse upisujúca stránka 15 korún má složiť v hotových peniazoch alebo v cenných papieroch zodpovedného obnosu, ako kauciu, ktorá pri porátaní na upísanie padlých lósov zaráta, patrične vráti sa upisovateľovi.

Jednotlivé príhlasy do ohľadu sa vezmú zodpovedne súhrnému výsledku upísania; dľa spočítania vyplatíť sa majúci obnos vyrovnaný má byť najpozdejšie do 25. septembra.

Upísania po desať kusov, ako aj desať kusov prevyšujúce také úpisy, na ktoré padajúce obligácie s výhrou zaklučujú sa na šesť mesiacov, v prvom rade vezmú sa do ohľadu.

8. Lósy zaznačené budú v úradnom liste cenníkov budapeštianskej bursy.

Budapešť, 1. septembra 1917.

«Hermes» Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság

Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.